

MLADI U KATEHIZACIJI

Živan Bezić

Svaki član društva živi u neprestanoj napetosti između težnje da se prilagodi društvu i urođene protutežnje da sačuva svoj identitet. To osobito vrijedi za mladog člana koji se tek utjelovljuje u društvo a još nije formirao i afirmirao svoju ličnost. Njegova osobna nesigurnost (tko sam zapravo ja?) spotiče se o teškoće utvrđenog poretka i otežava mu potpunu socijalizaciju.

To isto vrijedi i za mladog vjernika. I u njemu vrije napetost između naporne prilagodbe i otpora samostojnosti. On brzo uviđa kako zapravo nema sklada između ideala i stvarnosti. Ni u sebi ni u društvu ne nalazi punu harmoniju između Kristove poruke i životne prakse. Pogotovo ako još nije načisto ni s vlastitom vjerom. Kakve su mogućnosti da upozna Evanđelje i učvrsti svoju vjeru u ovom vremenu i prostoru?

Jedan od puteva evangelizacije jest i katehizacija. Je li ona dostupna suvremenoj mladeži? Na koji način? Koje su želje i očekivanja mladih? Kakva je njihova sposobnost za primanje kršćanske vjere? Da li im u tom odnosu pripada samo pasivna uloga? Zar oni ne bi mogli biti i sami evangelizatori, čak i proroci novih kršćanskih vremena?

TKO SU MLADI?

Pojam mladosti je preširok i emotivno obojen. Ljudskom je oku ugodno i ljudskom je srcu prijatno sve ono što je mlado. Svidaju nam se više mlade biljke nego stara stabla, mlade ptice i životinje više nego oronule strvine. O svojoj vlastitoj mladosti uvijek mislimo samo s nostalgijom.

Ono što je proljeće među godišnjim dobima, to je mladost u ljudskom životu. Nije slučajno što se u slovenskom jeziku proljeće zove „pomlad”. Mladost je doista **p r o l j e ć e** ljudskog života.¹

Da ne bismo u određivanju mladosti otišli previše daleko i široko, bit će korisno da odmah na početku postavimo granice mladosti o ko-

¹ Praslavenski korijen riječi mladost je „mol”, tj. mal(i), malen, ono što je maleno (u ruskome „molodoj”). U staroslavenskom jeziku još postoji za isto značenje korijen „jun” (junost), na kojemu počivaju neke, i danas žive, hrvatske riječi: june, junac, junad, junak, junaštvo. Inače prakorijen indoevropskih jezika za pojam mladosti glasi „ieu”, zbog čega je mlad u latinskome „juvenis”, u francuskome „jeune”, njemačkome „jung”, engleskome „young”, holandskome „jong”, talijanskome „giovane”. U grčkome je mlad νεός, dakle isto što i u našem „nov”.

joj ćemo govoriti. Naime, i dijete je mlado, ali ovdje ne mislimo govoriti o djetinjstvu. Postoje i zreli ljudi koji su „mladi”, ali ni o njima nećemo sada govoriti. Moramo se ograničiti na mladost u strogom smislu riječi.

Obično se u mladenaštvo ubrajaju dvije faze: pubertet i adolescencija. Pubertet² obično traje od poprilično 12–13. pa do 17. godine. To je vrijeme prijelaza iz djetinjstva u mladenaštvo, a pripadnik te dobi je pubescent ili zoran.³ Završetkom puberteta tek se ulazi u prvu mladost, i to se doba u većini jezika zove adolescencijom.⁴ Oni koji termin adolescencija uzimaju u širem značenju, razlikuju tri njezine potfaze: ranu mladost (pubertet), srednju (18–21. god.) i kasnu mladost (do 27. god.).

Kako ne namjeravamo proučavati čitavu periodizaciju mladosti, mi ćemo se ovdje ograničiti na uže razdoblje mladenaštva. Uzet ćemo u obzir posljednje godine puberteta (od 16. god.), srednju mladost i prve godine kasne mladosti (do 25. god.). Tako ćemo se prilagoditi pučkom shvaćanju mladenaštva.

Koje su bitne oznake mladosti?⁵

Prije svega moramo reći da je to *prijelazna doba*, tj. ona faza ljudskog života u kojoj dijete prestaje biti djetetom i prelazi u viši stupanj razvoja, obično nazvan dozrijevanjem ili pubertetom. Dijete postaje momak ili mladić, odnosno djevojka. Mladenaštvo je vremenski ograničeno i kratkotrajno, ali se u suvremenom društvu dosta proširuje dugim školovanjem, kasnim zaposlenjem i još kasnijom ženidbom. Na taj se način mladenaštvo sociološki produžuje. Mladež danas stiže posebni društveni status.

To je razdoblje vrijeme dubokih i važnih *promjena* u ljudskom životu. One su u prvom redu biološke, ali isto tako i psihološke, moralne i obrazovne naravi. One označuju prekretnicu u životu, a najčešće su i sudbonosne za čitavu budućnost čovjeka.

Kako su te biopsihičke promjene usmjerene prema razvoju u pravcu punog očovječenja djeteta, to je doba *dozrijevanja*. Sve se djetetove snage nalaze u punom razvoju, sve kreću naprijed i usavršuju se. Dijete čine mladićem/djevojkom da bi sutra bio gotov čovjek. Nezrela biljka prelazi u stadij zrelosti da bi mogla i sama donositi nove plodove.

Mladenaštvo je vrijeme *otvorenih mogućnosti*. Kažemo otvorenih, jer se mladima sad otvaraju novi vidici, nove težnje, novi problemi i nova shvaćanja života. Mladić se nalazi u dosad nedoživljenim situacijama, može vršiti razne pokušaje i pokuse, sposoban je probirati i odabirati, prisiljen je donositi samostalne odluke. Vježba se u raznim oblicima svoje čovječnosti, osjeća se kao svoj vlastiti stvaralac.

Budući da je mladost period otvorenih mogućnosti, ona je izrazito *okrenuta budućnosti*. Prema budućnosti je vodi i gura čitav njezin tjelesni i duševni razvoj. U njoj niču nove ili dozrijevaju stare sposobnosti, nadarenosti i talenti. U tom se razdoblju dostiže maksimum inteligencije. Poznati psiholog Wechsler je u svojim istraživanjima došao do zaključka da se najviša razina inteligencije stječe oko 22. godine.⁶ Svoju budućnost mladi čovjek obično zapečaćuje konačnim izborom zvanja i bračnog druga.

Problem osobnog identiteta, najveća kriza u tinejđerskoj dobi, zaoštava se procesom razlikovanja. Mladi se vremenski (dobro) udaljuju od djetinjstva, ali ih odrasli još ne smatraju sebi ravnima. Sociološki su bespravni i ovisni međusloj u društvu. Ekonomski su neproduktivni i ovisni o tuđem džeparcu. Obrazovno su još nedoučeni i prisiljeni da se opredjeljuju za različite školske smjerove, izručeni na milost i nemilost sistema. U načinu komuniciranja već

² Riječ dolazi iz latinskoga: pubescere znači zoriti, dozrijevat.

³ Ni u kojem se slučaju ne smije reći „pubertelija”, kao što se, na žalost, među nama uvriježilo. Razloge vidi u mojoj knjizi „Razvojni put mladih”, izd. Crkva u svijetu, Split 1984.

⁴ I to je latinska riječ: adolescere znači odrasti, narasti.

⁵ AA. VV., *Adolescenza*, ed. Cittadella, Assisi 1970; D.P. Ausubel, *Das Jugendalter*, III. izd., Junctus, München 1971; J. S. Coleman (ed.), *Youth: transition to adulthood*, Univ. of Chicago Press, Chicago 1974; R.C. i N.A. Sprinthall, *Educational psychology*, II. ed., Addison-Wesley, Reading 1977; B. Stevanović, *Pedagoška psihologija*, 16. izd., Beograd 1979; A. Clarke-Stewart, *Child and adolescent psychology*, Wiley, Chichester 1983; G. Langguth, *Jugend ist anders*, Herder, Freiburg 1983.

⁶ D. Wechsler, *The measurement and appraisal of adult intelligence*, New York 1958.

su davno napustili domaći govor, upravo prekidaju sa školskim govorom i pronalaze svoj posebni jezik, neproziran odraslima (šatra, argo, slang). Sve više se suočavaju i s drugim razlikama: nacionalnim, vjerskim, ideološkim.

Za mlade je posebno važno spolno razlikovanje. Oni u ovoj fazi svog razvoja *spolno dozrijevaju*; pred njih se postavlja problem vlastite spolnosti i odnosa prema pripadnicima suprotnog spola. Kako o tim pitanjima koja su tijesno povezana s osobnim i društvenim moralom, većinom nisu dobro obaviješteni, teško se snalaze u protuslovnoj i mučnoj praksi. Skloni su ići linijom libertinizma.

Slobodarstvo kao izmicanje svim okvirima i težnja za neograničenom slobodom bitna je oznaka mladosti. Oslobođenje od svih spona, stjecanje samostalnosti, upravljanje svojom sudbinom i autonomni moral jesu glavna motivacija mladenačkog vladanja. Tek što su se izvukli iz roditeljske „tiranije”, već naslućuju da ih čeka tiranija budućih šefova i šefića, pa žele iskoristiti svoje mladenaštvo kao jedinstvenu šansu slobode.

Zbog toga se mladi sve više udaljuju iz obiteljskog doma te izmiču utjecaju roditelja, pogotovo ako među njima ne vlada sloga i ljubav. Uopće ne trpe autoritet prisile, ni u kući, ni u školi, ni u društvu. Stariji im više ne odgovaraju; s njima dolaze do nesporazuma i sukoba. Vrlo su kritični prema društvu i svim njegovim vrednotama. Postaju i agresivni, protestiraju spontano i organizirano, skloni su revolucionarnim gestama.

Otuđenje od odraslih ima još jedan dubok korijen: pubescenti i adolescenti sve više *poniru u sebe*. U sebi otkrivaju jedan novi dotad nepoznati svijet, koji ih očarava svojom tajanstvenošću i novošću. Oni tek sada otkrivaju prave dubine svoga bića i bacaju se svom strašću na otkrivanje svog identiteta. Preokupirani sobom i svojim svijetom, zatvaraju se u sebe, postaju egocentrični i ponašaju se narcisoidno. Pošto su mladi na Zapadu djeca blagostanja, razmažena i navikla da imaju sve što požele, oni od starijih traže sve, i to odmah.

Okretanjem u sebe i mjereći svijet samo svojim subjektivnim mjerilima, mladi postaju suviše subjektivni i podložni svojim *osjećajima*.

Iako su njihove spoznajne moći u porastu, emotivno rastu mnogo brže, te se mladi u svom ponašanju motiviraju prvenstveno trenutnim hirovima i osjećajima. Svoje afektivne snage ulažu najviše u *d r u g a r s t v o*. Najprije traže prijateljstvo u istorodnim grupama, zatim u mješovitom drugovanju, te najzad u intimnim odnosima s osobama drugog spola.

Osnovno poštenje mladenačke dobi, još nepokvarena potreba iskrenosti, nedovoljno iskustvo života te iskonski zanos svake mlade duše za idealima vodi većinu mladih na staze *idealizma*. Pubescent i mladić oduševljavaju se za humane ideale, dočaravaju sebi bolji svijet istine, pravde i ljubavi. Traže modele i uzore među herojima, s njima se poistovjećuju. Stoga su radikalni i beskompromisni u svojim zahtjevima.

Zbog toga su mladi u osnovi plemeniti, poštenu, radikalni i skloni idealiziranju. Po tim su svojim oznakama *o d g o j i v i* i sposobni za najveće odricanje. Ipak im kao temeljni problem ostaje pitanje duševno-tjelesne *ravnoteže*. Muči ih nesklad tjelesnog i duševnog sazrijevanja. Somatski se razvijaju brže, dok psihičko dozrijevanje teče sporije. U tom procjepu leži glavna odgojna teškoća mladih.⁷

SUVREMENI MLADI

Opće karakteristike mladih, koje smo upravo opisali, oznaka su i današnje omladine. Duša mladih je ista u svim epohama i na svim prostovima.

Ako bismo htjeli detaljnije opisati psihogram suvremenih mladih, morali bismo najprije uvažiti seksualne razlike među njima. Psihologija mladića i djevojke znatno se razlikuje. *Mladići* posjeduju i rado pokazuju svoju fizičku snagu, skloniji su nadmetanju i surovosti. Vole vanjske akcije, produktivnost i društvenu afirmaciju. Drže da su u prednosti nad „slabijim”

⁷ Freudova je kći Anna dobro opazila da su zbog toga mladi izloženi protuslovnim stanjima. Ujedno su egoisti i altruisti sposobni za žrtvu, zaljubljeni u samoću i u drugarstvo, odani sposobnom vođi i najveći buntovnici, idealisti i hedonisti, veseli i tužni gotovo u isto vrijeme.

spolom, smatraju se rođenim hraniteljima i glavarima obitelji. Samostalniji su i buntovniji od djevojaka. Intelektualno su racionalniji, logičniji i dublji. Otvoreni su za ideje, apstrakcije i sinteze. Zanimaju ih vjerski problemi, ali ne i vjerski posrednici.

Djevojke su nježnije, krhkije i osjećajnije od mladića. Jako cijene osobne odnose, sanjaju o sretnoj udaji i majčinstvu, žele sređen obiteljski život. U svom se djelovanju više oslanjaju na srce nego na razum. Osjećaji dominiraju u svim osobnim i stvarnim odnosima. Misle konkretno, više intuitivno nego diskurzivno. Paze na vanjštinu, osjetljive su za estetiku. Znaju se prilagoditi i žrtvovati, imaju poseban osjet za situaciju i potrebe časa. Bog im nije u prvom redu objekt vjere (kao mladiću), nego ljubavi. U svom odnosu prema Bogu rado prihvaćaju i posrednike (svećenike).

Ne možemo svu omladinu trpati u isti koš. U njoj ne postoji posvemašnja homogenost, na koju raznoliko utječu i spol, i podneblje, i prostor, i vrijeme, kultura kojom su zadojeni, vjera u kojoj su odgojeni, kućni odgoj koji su primili kao i društveni sloj kojemu pripadaju. Trebalo bi govoriti posebno o seoskoj i gradskoj, o radničkoj i studentskoj omladini i sl. Tinejdžeri su šaren svijet.

Ipak je svoj omladini Zapada svojstveno intenzivno *školovanje*. Današnje društvo nastoji da svakoga svog člana asimilira što prije, tako rekuć od časa rođenja, da ga kroji prema svojim kalupima i da ga iskoristi prema svojim interesima. Stoga ga već zarana opliće mrežom dječjih ustanova, vrtića, domova i škola. Sa školovanjem se toliko pretjerava da se čak i odrasle sili – i poslije svih diploma o sposobnosti za rad – na trajno doškolovanje i permanentno obrazovanje. Mladi su posebno opterećeni školom, tako da im za preostala životna područja gotovo i ne preostaje vremena.

Za današnje je mlade karakteristična još jedna, naoko paradoksalna, pojava: zbog jake fizičke i psihičke stimulacije (ishrana, hormoni, higijena, predškolska izobrazba, radio i TV u kući i sl.) mladi u naše vrijeme počinju sazrijevati ranije nego dosad. Ipak duševno dozrijevaju kasnije jer ih obilje kulturnih stimulansa dezorijentira prije vremena. Za osobnu selekciju

nisu zreli a kaos vanjskih utisaka previše je zbunjujući. U ovoj pluralističkoj atmosferi teže se snalaze i treba im više vremena da mogu smireno asimilirati tolike suprotne nadražaje i sadržaje. Kao posljedica svega toga opaža se teška *dezorijentacija*.

Poglavlje za sebe jest tzv. *neadaptirana omladina*, tj. ona koja je fizički hendikepirana, društveno odbačena (outsajderi), moralno labilna ili mentalno zaostala. Pedagozi računaju da u tu grupu spada barem 1/4, ako ne i 1/3 mladih. Posebno su težak slučaj ovisnici o drogi (u koju spada i alkohol) i mladi delinkventi (nasilnici, kradljivci, neradnici, seksualni manijaci, članovi bandi). Najžalosnije je da se u posljednje vrijeme povećava i djevojački udio u mladenačkom kriminalu (prostitucija, skitnja, droga).⁸

Sukob generacija danas se još više produbljuje. Stari ne razumiju mlade i obratno. O tom (jedva) premostivom jazu svjedoči i javna izjava jedne majke: „Majka sam četvero djece. Sve sam ih jednako pod srcem nosila, jednako ih voljela (i volim) i jednako ih učila dobrom ponašanju i čestitom životu. Ali evo već jedno dulje vrijeme ja svojoj djeci više ne mogu ništa reći niti bilo što s njima raspraviti. Odjednom su se zatvorili u sebe i ja k njima više nemam pristupa. Kao da su se zadračili nekakvom oštrom dračom, pa ne daju sebi blizu. Sve pokušavam, ali do sada uzalud. I evo što me u svemu ovome posebno peče: ja sam uvijek poštivala svoje starije i tome učila svoju djecu. Ali čini mi se da ih nisam naučila. Ili su oni to brzo zaboravili. I sada se sa zebnjom pitam što će biti s mojim sinovima i kćerima kad se požene i poudaju... I stalno se pitam gdje su se to moja djeca naučila nepoštivanju. Otkuda im tako često tolika drskost? Eto, i meni počesto znaju reći kako sam staromodna, kako ja ništa ne znam, pa je bolje da šutim i tome slično. Bože, kako mi tada bude teško!”⁹

Što bismo mogli odgovoriti toj majci i svima

⁸ „Trava zaborava” osvaja i u manjim gradovima sve više terena. Npr. u Zadru je 1982. bilo 106 ovisnika, a do konca lipnja 1983. već 131 (*Nedj. Dalmacija*, 25. XII. 1983, str. 15).

⁹ *Sveta Baština*, br. 8, 1983, str. 7.

ostalima što se nalaze u njezinu položaju?

1. Ne drammatizirajte previše takve nespornosti. Sukob generacija normalna je pojava. Nismo ni mi stariji bili mnogo bolji u mladim godinama.

2. Mlade prihvatite onakvima kakvi stvarno jesu. „Prihvatiti” ne znači odobravati njihovo vladanje, ali ga valja uzeti kao činjenicu od koje treba započinjati sva svoja odgojna nastojanja.

3. Kad smo ih prihvatili onakvima kakvi jesu, onda ih početi izgrađivati onakvima kakvi još nisu. Uvijek ćemo imati pred očima ideal kojemu ih želimo približiti.

Dakle, početi od konkretnih mladića i djevojaka da bismo došli do idealnih.

MLADENAČKE TEŽNJE

Prema jednom istraživanju, njemačke gimnazijalce viših razreda najviše zanimaju oni sami, zatim problemi suvremenog društva te vjerska pitanja.¹⁰ Na temelju sličnih podataka i anketa širom svijeta može se ustanoviti da među mladima postoje tri *glavna pravca* zanimanja:

a) autocentrični pravac: mladi se najviše zanimaju za sebe same, bave se svojim problemima i potrebama, udružuju se u posebne grupe, imaju svoje vlastite interese;

b) privlačivost horizontale: zanimaju ih društvena pitanja; u njima tinja nezadovoljstvo društvenim strukturama, privlači ih borba za mir i socijalnu pravdu, angažiraju se politički;

c) privlačivost vertikale: muči ih smisao života i smrti, pitanje Božje opstojnosti, opravdanje Crkve, obaveznost moralnih normi, humani odnosi i sl.

Podimo tragom njihovih mladenačkih težnja.

Sasvim je razumljivo i opravdano što se mladi zanimaju za svoje *vlastite probleme*. Oni moraju najprije biti načistu sa sobom, razjasniti mučno pitanje: tko su i što su oni sami? Traženje identiteta glavni je mladenački problem. Mladi ljudi u nastajanju mučno se probijaju do spoznaje samih sebe. Na tome tegobnom putu traženja osjećaju se često puta ugroženima, izgubljenima, zalutalima pa i prevarenima. Oni traže svoj istinski Ja u snovima i stvarnosti, u fantaziranju i akciji, u sebi i u društvu, u sumnji i vjeri. Vjera je za njih uvijek

jedno moguće i prihvatljivo rješenje.

Njihov labilni i jedva pronađeni Ja ima veliku potrebu prihvaćanja i uvažavanja. Osjetili se prihvaćenima i uvaženima, stiču novu sigurnost i veću snagu. Primijete li da su neshvaćeni i odbačeni, onda traže afirmaciju u duhanu, alkoholu, drogi i bandama. Nađu li utočište u nekoj vjerskoj zajednici, oni su spašeni.

Mladi imaju jako razvijene *a f e k t i v n e* potrebe. Oni ih najprije nastoje zadovoljiti u roditeljskom domu,¹¹ ako ne uspiju tu, udaljuju se od doma i svoje afektivne veze uspostavljaju drugdje, često i na krivom mjestu. Drugovanje i pripadnost skupini vršnjaka za mladića/djevojku najbolje je rješenje, dakako ako u skupini naiđu na zdrav duh. Ovdje nam se nameće važnost kršćanskih grupa i udruženja za omladinu.

Potrebu *s l o b o d e* i mladenačke autonomije većina odraslih smatra zaprekom odgoju. A ona je potpuno opravdana i pedagoški pozitivna. Sasvim je prirodno da se mlad čovjek mora razviti u autonomno i odgovorno ljudsko biće. Može li dobro koristiti svoju slobodu ako se u tome nije nikada vježbao? I tu je potrebno iskustvo. Mi stariji moramo poštivati mladenačku težnju za emancipacijom. Odgojna je umjetnost kako, koliko i u koje vrijeme podupirati njihovo slobodarstvo. Mladi ne traže od nas (ruko!) vodstvo; očekuju samo pomoć i savjet. U potrebnoj pomoći i savjetu već je dano i pravo vodstvo.

Najbolje vodstvo mladi nalaze u svojim *u z o r i m a*. Otkrivanje identiteta uspjeva im s lakoćom ako naiđu na stariju osobu s kojom se mogu identificirati. Prije nego u mašti, mladi svoje modele traže u zbilji, među odgojiteljima, u svojoj okolini. A da li ih nalaze? Jesam li i ja kao vjeroučitelj među tim uzorima? Mogu li postići da im Isus Krist bude „Norm und Form, Meister und Muster”? (Burgard-meier).

Za one koji u Kristu otkriju svog učitelja i

¹⁰ E. Feifel (Hg), *Handbuch der Religionspädagogik*, sv. I, G. Mohn V, Gütersloh 1973, str. 364.

¹¹ Prema Freudu, lik oca bio je sudbonosan za budućnost djeteta. Noviji psiholozi stavljaju u središte lik majke.

svoj uzor riješeno je i pitanje izbora z v a n j a, koje je za mlade tako aktualno. Ako se ne odluče za savršeno nasljedovanje Krista, barem će se pravilno orijentirati u izboru svjetovnog zvanja. Svako pravo zvanje uvijek dolazi od Tvorca naše duše i tijela. Oni koji se odluče za osnivanje obitelji, izbor bračnoga druga i svoj obiteljski život provodit će u svjetlu vjere. U čitavom tom procesu (oda)biranja katehizacija ima presudnu ulogu.¹²

I sve ostale *društvene težnje* mladih mogu naći potpuno zadovoljenje jedino na putovima Evanđelja. Njezini društveni ideali zapravo su evanđeoski ideali: ljubav, bratstvo, jednakost, pravda, poštenje, mir i sloboda. To su u svojoj biti sve redom vjerske vrednote. One su u punom skladu s ljudskom naravi i božanskom objavom, tako da sposobnom vjeroučitelju ne mogu zadavati teškoća. Sve su kršćanske kreposti u svojoj srži i socijalne vrline. Nadnaravno je plusquamperfectum naravnoga.

I svoju potrebu z a j e d n i š t v a, ljubavi i drugovanja najbolje mogu zadovoljiti u prostorima Crkve, ustanove koja je po definiciji zajedništvo (ekklesia). Nigdje se bratstvo i sestrinstvo ne može ostvariti u tolikoj mjeri kao u „općinstvu svetih”. Zajedničko vjersko iskustvo, svijest istog božanskog očinstva, skupna molitva i pjesma, bratska liturgija i euharistijska agapa dižu dušu iz društvene horizontale u nebesku vertikalnu.

Nezadovoljstvo koje mladi proživljuju u dodiru s konkretnim oblicima društva te svim strukturama svjetovnog, a na žalost i crkvenog, udruživanja najbolji su dokaz kako moramo požuriti s evangelizacijom i društva i mladih.

Neki laički pedagozi vide rješenje svih problema u potpunoj socijalizaciji, pravovremenom prosvjećivanju i dugom školovanju mladih. U dugom školovanju naziru dobar način kontrole mladih, korisnu upotrebu slobodna vremena, ustuk proti nezaposlenosti i branu proti mladenačkog kriminala. Nema sumnje da je sve to korisno i dobro, ali se pritom zaboravlja da školovanje stvara nove apetite, otvara nove vidike, otkriva dotad nepoznate probleme, čini mlade zahtjevnijima te je izvor novih nemira i nezadovoljenja u duši. Puka masa znanja ne rješava probleme, ona ih tek stvara.

Može li bilo koja svjetovna ideologija i filozofija zadovoljiti visoke i duboke težnje plemenite mladenačke duše? Tko će joj otkriti s m i s a o života? Tko će joj ukazati na pravi cilj njihovih vrludanja i patnji? „Mladi ne žude za seksom” – izjavio je iskusni psihoterapeut Frankl – „nego za smislom”. Metafizičku glad mladih nije sposobna zasititi ni jedna ideologija ovog svijeta. U čemu leži pravi smisao njihove mladosti? Zašto poslije neće više biti mladi i zašto će se jednom prekinuti nit njihova života? Što nam znanost može zasigurno reći o postanku i budućnosti svijeta? Kako je moguće da ona ugrožava i sam opstanak čovjeka na zemlji?

Pitanje smisla stavlja mlade i pred neminovno pitanje B o ž j e opstojnosti.¹³ Odakle ovaj svijet? Što nas čeka iza smrti? Postoji li i neki drugi, bolji svijet? Misaona radoznalost, potreba smisla, sposobnost čuđenja i pitanja, moć simboliziranja te dubok osjećaj svetog i misterioznog otvaraju mladim ljudima nove vidike i viša obzorja. Njima koji tako grozničavo traže svoje pravo Ja ne može biti indiferentna pomisao da su „slika i prilika Božja”.

Mladi nisu ravnodušni ni na osobu Isusa K r i s t a. Zašto se on pojavio na svijetu? Zašto je postao djetetom, mladićem, čovjekom? Što on znači za kulturu i sudbinu ljudskog roda? Zašto najviše očarava upravo mlade (Jesus-people)? Koja veza postoji između Crkve i Krista? Zašto se Crkva uporno poziva na Isusa, samo od njega i za njega živi? U Crkvi mladi pronalaze tolike privlačne i odbojne crte, pa ih fenomen Crkve očito zanima.

Za mladiće i djevojke još je jedan problem od životne važnosti – pitanje m o r a l a! Gdje je izvor ćudoreda: u njima ili izvan njih? Zašto da se puste „okivati” lancima nekakvih zakona i normi? Tko će znati što je dobro a

¹² P. Wesseling, *Problemi di fede nei giovani*, Gribaudi, Torino 1967; M. Leist, *Neue Wege der religiöse Erziehung*, Rex, München 1967; C. W. Stewart, *Adolescent religion*, Abingdon Press, New York 1967; J. P. Bagot, P. Debray, *Junge Menschen und Gott*, Rex, München 1969; M. Graff (Hg), *Kirche Lebensraum für Jugendliche?* Grünewald, Mainz 1980.

¹³ A. Bentue, *La cultura o Dios*, Sigueme, Salamanca 1982.

što zlo? Jesu li za njih uopće obvezne vrednote što ih nameću „stari”? Mladi slute da su važnije nutarnje nego vanjske vrijednosti.¹⁴ No ne zna-ju kakav stav zauzeti prema tolikim i suprotnim ideologijama što ih nagovaraju za sebe. Ži-ve u općoj dezorijentaciji usred kaotičnog plu-ralizma i sekularizacije suvremenog svijeta.¹⁵

Činjenica idejnog, filozofskog i političkog kaosa sama po sebi ukazuje na potrebu i vri-jednost vjerskog odgoja mladih. „Kao što je-len čezne za izvor-vodom”, tako mlada duša čezne za spoznajom istine, dobrote, ljepote i ljubavi. Kao što je cvijet okrenut suncu, tako je mlado srce okrenuto Bogu. Mladenačke *religi-ozne težnje* izbijaju posvuda. Vjera spada u ljudske stvarnosti. Sve čovjekove težnje – i autocentrične i alocentrične (horizontala) – kulminiraju u religioznoj vertikali.

Do istog je zaključka došao, poslije duge pe-dagoške prakse, i F.W. Foerster: nema samo-izgradnje bez trajne pomoći vjere. Za njega je vjera temelj čudorednog djelovanja: „Zar mi ne moramo prije znati t k o s m o d a b i s m o m o g l i s h v a t i t i š t o m o r a m o č i n i t i?”¹⁶ I individu-alno djelovanje i zajednički suživot traže temeljitu kristijanizaciju mladih, pri čemu provi-dencijalna uloga pripada kršćanskom nauku.

MOGUĆNOSTI VJERSKE PERCEPCIJE

Iz svega navedenoga mogli smo spoznati da su psihološke, filozofske, egzistencijalne i pe-dagoške mogućnosti vjerske percepcije zaista moguće. Mladi su duševno otvoreni poruci Evanđelja. Predispozicija postoji, a kako izgle-daju činjenice?¹⁷

O tome sam opširnije pisao u knjizi „Razvojni put mladih”.¹⁸ Stoga na ovome mjestu samo nekoliko podataka. Pod konac šestog deset-ljeća našeg stoljeća vjeronauk za mlade u Za-grebu pohađalo je 18% osnovaca, 3,77% sred-njoškolaca i 4,48% studenata.¹⁹ Na sreću u drugim je gradovima i na selu stanje bilo mnogo bolje.

Prema anketi časopisa „Naši razgledi” u isto su vrijeme slovenski maturanti pretežno religiozni. Nevjernici su samo u 12% slučajeva i, što je najzanimljivije, ravnodušnih je samo 5%.²⁰

Manje od 10% švicarskih mladih ne vjeruje u Boga, ali također i manje od 10% ima živu osvjedočenu vjeru. Većina švicarske omladine pristupa vjeri zbog utjehe, sigurnosti, nade, snage.²¹

U Italiji mladi više ne vjeruju ideologiji blagostanja. U velikoj su većini religiozni. 11% ih je izjavilo da im je vjera glavna stvar u životu. Indiferentista ima samo 4%, a isto toliko i bez-vjeraca.²²

U Francuskoj mladi katolici prakticiraju vje-ru najviše iz uvjerenja: 41%, iz običaja 23%, a po dužnosti 18%. Međutim, ostaju vjerni do kraja života samo u 64,5%, a napuštaju vjerski život u 31,3% slučajeva.²³

Prema ispitivanjima u 1982. godini, u Za-padnoj je Evropi više od polovice mladih izra-zito religiozno, 35% nije religiozno, a među njima je tek 9% ateista.²⁴ Kod odraslih je broj vjernika još veći. Djevojke su posvuda vjernije od mladića. Za Evropu je posebno karakteri-stičan fenomen Taizéa.

14 Tako barem pokazuju ankete o mentalitetu američkih studenata (L.J. Cronbach, *Educational psychology*, III ed., Harcourt, New York 1977, str. 194).

15 Helle je kod mladih, i kod ljudi uopće, ustano-vio tri stupnja znanja: Wertewissen, Faktenwissen i Normenvissen. Bio bi bolji raspored: Fakten- Werte-Normenwissen.

16 F.W. Foerster, *Moderne Jugend und christliche Religion*, Herder, Freiburg 1960, str. 25.

17 G. Bockwoldt, *Religionspädagogik*, Kohlham-mer, Stuttgart 1977; E. Bochinger, *Einführung in die Religionspädagogik*, Kaiser, München 1979; R. Portoghesi Villani, *L'educazione religiosa tra vecchio e nuovo*, Ed. Ecumenica, Bari 1981; G. Baudler, *Religiöse Erziehung heute*, Schöningh, Paderborn 1979; J. Thiele (Hg), *Chancen und Grenzen religiöser Erzie-hung*, Patmos, Düsseldorf 1980; Th. H. Groome, *Christian religious education*, Harper, New York 1980; K. Barker, *Religious education*, Rel. Educ., Press, Birmingham AL 1981; A. Exeler, *Religiöse Erziehung als Hilfe zur Menschwerdung*, Kösel, Mün-chen 1982.

18 Ž. Bezić, *Razvojni put mladih*, izd. CuS, Split 1984.

19 *Glas Koncila*, br. 8/1970, str. 9.

20 *Ib.*, br. 4/1969, str. 5.

21 L. Schmid, *Religiöses Erleben unserer Jugend*, Zollikon, Zürich 1960, str. 172, 206.

22 *Glas Koncila*, br. 10/1970.

23 G. Cruchon, *op. cit.* 417, 419.

24 *Christ in der Gegenwart*, br. 45, 1983, str. 370.

Duh vremena ne ide u prilog vjerskom odgovoru mladih, pogotovo u zemljama pod ateističkim režimom. Svijet se postupno sekularizira a pomalo i dehumanizira. U mom se djetinjstvu često igrala igra zvana „sakrivalo”. Kad bi lovac otkrio skrivenog igrača, izvikivao je: „Moj spas za...” Danas lovac u istoj igri drži u rukama pušku ili pištolj i „ubija” otkrivenoga. Nije riječ više o spasavanju ljudi, nego o uništavanju. U takvom duhu odgojena omladina gubi smisao za humane i duhovne vrijednosti. Vjeronauk im postaje težak iz objektivnih, ali i iz subjektivnih razloga: ne izgleda im dovoljno zanimljiv niti egzistencijalno koristan.

Na žalost, ni roditelji nisu uvijek svjesni važnosti katehizacije. Mnogo puta ni ne šalju mlade na vjeronauk (najblaža isprika: „Moji su se već ispovjedili i pričestili.”). Razlozi su više izmišljeni nego stvarni. Ako ih pak šalju, malo se zanimaju za njihov uspjeh i zalaganje. Većina odraslih vjernika također nije svjesna svoje katehetske odgovornosti. Kad znanci sretnu mlade, pitaju ih: Kako ti ide škola? A koliki od nas zapitaju: kako ti ide vjeronauk?

Posebna opasnost za vjerski odgoj mladih jesu razni sektaši koji vjerske osjećaje mladih žele iskoristiti za svoje ciljeve.²⁵ No najveća je nesreća kad ugrožavanje vjere dolazi iz crkvenih redova, od nedosljednih vjernika ili neodgovornih svećenika i redovnika(ca). Ako se mladi jednom sablazne nad Crkvom, teško više mogu naći put do vjere.²⁶

Razumljivo je da ćemo obratiti pažnju i na sve ostale faktore religioznosti: obitelj, sredinu, školu, omladinska društva i grupe, župu, liturgiju, kulturnu sredinu, štivo, mass-media itd.

Kršćaninu pripada katekumenat. Tko ga nije doživio prije krštenja, mora ga ostvariti barem poslije. Što prije, to bolje. Najbolje u mladosti.

MLADI KAO VJEROUČENICI

Očita potreba kršćanskog nauka za mlade potakla je vlasti, još tamo iz vremena prosvjetiteljstva, da uvedu vjeronauk u škole. Otada je on školski predmet u mnogim zemljama.²⁷ Tamo gdje to nije slučaj, žele ga uvesti (Engleska,²⁸ Finska²⁹). Gdje je zabranjen u državnim

školama, postoje privatne vjerske škole s katehizacijom. U nekim se državama vodi teška borba za opstanak vjerskih škola (Francuska).

U nas je Crkva razdvojena od države. Mi možemo imati vjersku pouku samo u crkvenim prostorijama. Katehizacija najmladih odvija se prilično dobro, za srednjoškolce i studente dosta slabije. Za to su krive opće prilike, pokatkad i nedostatak prikladnih prostorija ili nemarnost pastoralnih (ne)radnika. Možda i sam naziv pouke – vjeronauk – nije privlačan za mlade, pogotovo ne za studente. U katehizaciji mladih valja se služiti privlačnijim nazivima (vjerski susreti, vjerska tribina, duhovne večeri, religiozne konferencije, biblijski sat i sl.).

S a d r ž a j mladenačke kateheze, osim općih vjerskih tema (Bog, Isus, Duh Sveti, Crkva, etika, liturgija), bit će svakako i važni mladenački problemi: izbor zvanja, nazor na svijet, uloga spolnosti, priprava za brak, međuljudski odnosi, ideološki pluralizam, posobljenje vjere, odnos vjere i znanosti te ostala aktualna pitanja našeg vremena.³⁰ Ni jedno suvremeno pitanje ne bi smjelo ostati neobrađeno. Potrebno je slijediti vjeronaučni program, ali i ostaviti mladima dovoljno prostora za pitanja, diskusiju i osobno traženje. Sadržaj kateheze treba biti u svakom slučaju antropološki, egzistencijalan, eklézijalan, suvremen, socijalno angažiran, ali i eshatološki orijentiran.

S t r u k t u r a kateheze³¹ uvijek će zavisi od planiranog cilja. Velika će nam briga biti da mlade dovoljno motiviramo za vjerske ciljeve i sadržaje. Ovisno o zadanoj svrsi bi-

25 F.W. Haack, *Jugendreligionen*, Pfeiffer, München 1979.

26 Tako se među njemačkim mladima rodila parola: Jesus ja, Kirche nein!

27 W.G. Esser (Hg), *Zum Religionsunterricht morgen*, Pfeiffer, München 1969; E.J. Korherr, *Ja zum Religionsunterricht*, Styria, Graz 1978.

28 *Glas Koncila*, br. 9/1970, str. 5.

29 *Christ in der Gegenwart*, br. 29, 1975, 226.

30 O sadržaju katehizacije mladih više u knjizi J. Colomb, *Kateheza životnih dobi*, izd. salezijanci, Zagreb 1979.

31 *Kateheza* je jedna građevna i metodička jedinica vjerske pouke, a čitav proces sustavnog uvođenja u kršćanstvo je *katehizacija*.

ramo odgovarajuću metodu i sredstva rada. Vjeroučitelj bi morao biti upućen u čitavu suvremenu metodiku, a ne ostati na metodologiji svoga djetinjstva. Gradivo jedne kateheze ne iscrpljuje se samo u teoretiziranju, nego još više u praktičnoj primjeni i vjerskim, etičkim i karitativnim djelatnostima. Pri svemu tome je, dakako, vrlo važan i pristup zajednici vjeroučenika kao i svakom od njih napose.

O čemu ovisi *uspjeh* naše katehizacije? O tome koliko će je mladi zavoljeti i koliko će ih ona zainteresirati. Evo što švicarska protestantska mladež očekuje od vjeronauka:

1. da bude zanimljiv sadržajno i metodološki;
2. da se na njemu može slobodno govoriti i diskutirati;
3. da je dobar odnos učenika prema vjeroučitelju.³²

Prema tome, nije dovoljna samo vjerska tematika, već ona mora biti zanimljiva (s mladenačkog stajališta!) i treba je pratiti i prikladna metodika. Osim predavanja samoga katehete, važan je i prateći tekst (katekizam, i to za svako godišće drukčiji!), koji će u mladim bogotražiteljima produbiti i učvrstiti ono što su čuli na vjeronauku.

Mladi vole pitati, diskutirati i osporavati. Sve im to treba dopustiti i omogućiti. U tim raspravama oni otvaraju dušu, otkrivaju nutarnje rane, bolna mjesta i svoje probleme. No, da li bi bilo dobro svesti čitav vjeronauk samo na diskusije o vjeri i moralu kao što čini poneki kateheta? O tome je raspravljao i Međubiskupijski odbor za studente u Ljubljani i došao do zaključka da „verouk ni debata”, nego u prvom redu naviještanje vjere. Diskusija je samo jedan od elemenata naviještanja, a ne njegova srž.³³ Mi ljudi ne otkrivamo niti dokazujemo vjerske tajne. One su nam objavljene od Vječne Istine.

Iz ankete koja je provedena među švicarskom protestantskom omladinom vidimo kako je za uspješnu katehizaciju vrlo važna osoba vjeroučitelja. **K a t e h e t a** navješćuje mnogo više svojom osobom nego svojom riječju, više svojim vladanjem nego svojim poučavanjem. On mora biti prvenstveno **s v j e d o k**, a ne samo učitelj vjere. Svoju vjeru pokazuje i dokazuje najviše u odnosu prema učenicima. Mi katehete krivo postupamo ako *uspjeh* svoga

rada uvjetujemo samo osobom katehizanta. Za pravilnu katehizaciju odgovorni smo mi sami, ne drugi. O nama ovisi i uspješna suradnja između vjeroučitelja i vjeroučenika.

Najbolje je da se evangelizacija mladih obavlja u malim vjerskim zajednicama. Vjeronaučna *grupa* treba da postane mala Crkva. U njoj mladi neće biti samo poučavani, oni će u njoj oblikovati i ostvarivati čitav svoj život, s molitvom i pjesmom, liturgijom i zabavom, drugovanjem i akcijom. Oni nisu nikakav „razred” niti školsko odjeljenje, oni su intimna skupinska i vjernička obitelj. U njoj oni nalaze ne samo Boga nego i sebe u svojoj raspjevanoj mladosti.³⁴

Na vjeronauku se ne uči vjera samo kao dogma; tu mladi žive svoju vjeru i za nju se odgajaju.³⁵ Tu rastu i dozrijevaju u svojoj vjeri. **O d g o j n a** je uloga kateheze neizmjerena i nadam se da je to suviše dokazivati. Samo bih istaknuo neke elemente vjerskog odgoja koji u njemu ne smiju nedostajati. To su: molitva,³⁶ razmatranje, Sveto pismo, duhovne vježbe i obnove, sakramenti, duhovno vodstvo i razgovor, staleška i bračna priprava, vjersko štivo,³⁷ kreposni život, karitas, apostolat, umjetnost i kultura, samovanje i drugovanje, dužnost i zabava.

³² L. Schmid, *op. cit.* str. 111.

³³ Družina, br. 23/1972 (od 26. XI. 1972).

³⁴ Razumljivo je da se vjeronaučni satovi ne smiju pretvoriti samo u zabavu. O tome piše gimnazijalka B.B.: „Motreći svoje polazjenje na vjeronauk, spoznala sam zapravo da se moj duhovni život posjećivanjem vjeronauka nije mnogo obogatio. Mislim da smo i mi previše vremena i ambicija poklonili slušanju glazbe i 'zafkanciji'... Ne mislim time reći da se mi, polaznici vjeronauka, ne smijemo ondje i zabavljati. Ali sam protiv toga da vjeronaučna dvorana postane plesnjak i bar, da se na tzv. vjeronaučnim diskusijama raspravlja o svemu, samo ne o vjeri. I još nešto što smatram posebno važnim. Mislim da naš vjeronauk mora biti takav da u nj ne izgube povjerenje naši roditelji. A to se može vrlo lako dogoditi ako, poslije vjeronauka, na pitanje roditelja 'što ste danas radili?' nikada ne možemo dati jasan i zadovoljavajući odgovor” (*Glas Koncila*, br. 17/1973).

³⁵ E. Barbotin, *Catéchèse et pédagogie*, ed. Lethieulleux, Paris 1981.

³⁶ K. Stelzer, *Unser Kind und das Gebet*. Rex, München 1975; W. Schaube, *Jugendgebet heute*, Don Bosco, München 1977.

³⁷ Na Zapadu cvate religiozna literatura za omladinu sa slikama i fotosima uz meditativne tekstove (*Christ in der Gegenwart*, br. 52, 1983, str. 430).

Oblici kateheze mogu – i trebaju – biti raznoliki. Osim službenog vjeronauka, katehiziranje se može odvijati na razne načine i u mnogim prigodama: liturgija u crkvi, molitva u prirodi, izlet i hodočašće, vikend i ljetovanje, vjerski sastanci i prigodna zborovanja, kongresi i kvizovi, natjecanja i sport, emisije i audiovizuelna pomagala, katoličke škole i slobodni tečajevi, privatna pouka i katekumenat, udruženja i klubovi, socijalna i karitativna akcija, glazbeni sastavi i priredbe, molitveni skupovi i drugarske večeri. Katehizacija se može odvijati u nekom savjetovalištu kao i u kakvoj ljetnoj koloniji, pod šatorom kao i na obali mora, u crkvenoj ispovjedaonici kao i u šumskoj brvnari. Svugdje gdje postoji dobra volja i dobra prigoda.

Tko je dužan katehizirati? Tko su nosioci navještaja vjere mladima? Naravno, čitava Crkva, svi njezini članovi. Njezini učitelji i pastiri na prvom mjestu, a onda i svi ostali zreli kršćani, osobito roditelji i vjeroučitelji, zatim obitelj i župa, škola i odgojni zavod, pojedinci i društvo. Bog je u Crkvi podigao i posebne redove za odgoj mladih (npr. školska braća, uršulinke, salezijanci itd.).

MLADI KAO VJEROUČITELJI

Razmišljajući o udjelu mladih u katehizaciji, vidjeli smo da su oni po svojoj dobi i svojim težnjama predodređeni da budu dobri vjeroučenici. Mladi su bogotražitelji otvoreni riječi Božjoj, gladuju za istinom.

Stoga su u katehetcima adolescenti obično objekt katehizacije, tj. onaj sloj u Crkvi – da se poslužimo jezikom gramatike – na kojemu se vrši radnja subjekta. No red je da se sagleda puna istina: mladi ne mogu (i ne smiju) biti samo objekt (ako je uopće ta riječ na mjestu kad se govori o čovjeku), već i aktivni *subjekt katehizacije*. Oni mogu biti subjekt katehiziranja već po tome što tijekom učenja sami spontano i aktivno sudjeluju u stjecanju kršćanske istine i prakse. Kada sretnu Krista, spoznaju i zavole njegovu poruku, zadojeni darom vjere sposobni su da i sami postanu njezini prenosioci, tj. vjerovjesnici.

Ne samo da mogu biti vjeroučitelji drugima već su to i dužni biti. Kao krštenici i pot-

vrđeni vjernici sudjeluju u općem svećeništvu Crkve. A svećenik je uvijek najprije evangelizator. Kao udovi otajstvenog Tijela dužni su svoju vjeru priopćiti ostalim udovima. Kao članovi Crkve obvezni su na evanđeoski apostolat, koji se, među ostalim oblicima, obavlja i katehizacijom. Kao ljudi usrećeni blagom vjere i milosti dužni su i ostalim ljudima podijeliti svoju sreću.

Mnogi mladići i djevojke nose u sebi spontanu čežnju da svoju vjeru prenesu na svoje kolege i sve ljude koje sreću. No mnogi od njih nemaju odvažnosti za apostolat, a nekima je ta dužnost ostala samo u podsvijesti. Na svećenicima, katehetama i roditeljima je da mlade upoznaju s tom njihovom dužnošću i da im omoguće njezino izvršavanje.

Na koji način mladi mogu postati nosiocima vjerske pouke? Najprije tako da ih uključimo i osposobimo za *pripravu i izvođenje* kateheze čiji su „objekti”. Neka i oni budu stvaraoci kateheze. Ako nije moguće svaki put, onda makar od zgođe do zgođe vjeroučitelj će upoznati vjeroučenike sa slijedećom planiranom temom ili može njima prepustiti izbor teme. Tema se zajednički formulira i napiše na ploču, a učenike se zamoli neka o njoj razmisle i pročitaju dostupnu literaturu. Slijedeći sat dolaze pripravnici, svaki sa svojim gledištem o zadanoj temi (a mogu sa sobom donijeti knjige, časopise i novine kojima su se služili). Bilo bi još bolje da svoja razmišljanja kod kuće zapišu u vjeronaučnu bilježnicu. U prvom dijelu kateheze učenici iznose svoja razmišljanja, a sažeti se stavovi usput bilježe na ploču. Zatim kateheta uz njihovu pomoć kritički obrađuje napisane točke i stvara zajednički zaključak. Na kraju se može izabrati jedan referent koji će pismeno i sažeto obraditi čitav problem te svoj sastav pročitati slijedeći put pred vjeronaučnom zajednicom.

Na taj se način mladi pripremaju za *slobodne nastupe* u katehizaciji i evangelizaciji. Osposobljuju se da jednog dana postanu i samostalni katehete. Prvi će im koraci biti ta prigodna predavanja drugovima na satu vjeronauka ili u sličnim vjerskim skupinama. Povremeno mogu nastupati pred mladima i pred starijima kao predavači, referenti, suradnici ili diskutanti.

Prezaposleni župnici i katehete mogu izabrati starije vjeroučenike i studente kao trajne po-

magače u katehiziranju najmlađih, dakle kao *stalne vjeroučitelje*. Nakon potrebne pripreve (u nekim gradovima postoje posebni tečajevi za teologiju i za predavanje vjeronauka) i biskupove dozvole (za trajno predavanje potrebna je kanonska misija) nema nikakve zapreke za njihovu katehetsku službu. Za povremenu pomoć, npr. u pripravi za sakramente, nije potrebna nikakva posebna dozvola.

Izvršna priprava za katehetsku službu sastoji se u poučavanju mlade braće i sestara. Ta mogućnost postoji gotovo u svakoj kršćanskoj obitelji ili u susjedstvu. Još bolje osposobljavanje pruža *sudjelovanje u katekumenatu* drugova. Danas kad mnogi još nekršteni mladići i djevojke traže kršćansku inicijaciju u mladenačkoj dobi, za njihove kolege vjernike to je sjajna prigoda da pomognu svojim drugovima što traže Boga i duševno smirenje, te da tako istodobno vježbaju svoje apostolske talente.

Kako mladi vole dijalog i diskutiranje, pružaju se i mnoge druge mogućnosti za izravnu ili neizravnu katehizaciju: nastupi na vjerskim tribinama, tečajevima, seminarima, suradnja u katoličkom tisku i župskom glasilu, umjetničke izvedbe (koncerti, akademije), dramske grupe, literarni kružoci, glazbeni sastavi, dobrotvorne i socijalne akcije (npr. briga o starcima, o napuštenoj djeci, posjet bolesnicima i sl.), oblikovanje bogoslužja, mise mladih, hodočašće itd. U svim tim otvorenim oblicima evangelizacije treba mladima prepustiti aktivnu ulogu. *Inspirer, pas diriger!*

Najvažnije je ipak da mladi shvate, kao i svi kršćani uopće, *b i t n u* istinu evangelizacije i katehizacije: najbolje se naviješta Krista vlastitim kristovskim životom. *Svjedočanstvo života* i privlačnost dobra primjera najveća su snaga vjerovjesništva.

PROROCI U SLUŽBI OBNOVE CRKVE

Upoznali smo mladost kao najburnije i najdinamičnije doba ljudskog života. Zahvaćeni panikom, mnogi stariji gube odgojni kompas u izvođenju svojih odgojnih zadataka. Ako drže na pameti da je mladost (burna, bujna i buntovna kakva već jest) ipak jedna normalna faza u ljudskom razvoju, prema njoj će se i postaviti

orijentacije

normalno, bez panike. Kako smo rekli, uzet ćemo mladež onakvom kakva jest, ali je nećemo ostaviti onakvom kakva jest. Odgoj znači poboljšanje i usavršavanje. Kršćanska vjera je upravo za to tu da ih odgoji za zrele ljude i savršene kršćane. To ćemo postići:

- više poticajem nego poukom;
- više oduševljavanjem nego dokazivanjem;
- više pozitivnim nego negativnim metodama;
- više drugarski nego zapovjednički;
- više autoritetom nego autoritativnošću;
- više akcijom nego disciplinom.

Nadasve više primjerom nego riječju. Svjedočenjem, a ne dociranjem!

Ako želimo razumjeti pravo značenje mladih, moramo se prisjetiti onoga što smo već rekli: mladi nisu samo objekt naših odgojnih nastojanja. Oni su i *s u b j e k t* svoga vlastitog razvoja. Subjekt su također i evangelizacije i katehizacije. Subjekt ljepše budućnosti, nada boljega kršćanstva, nosilac sutrašnje Crkve.

Mladi su pozvani da budu stvaraoci bolje budućnosti čovječanstva i *p r o r o c i* u službi obnove svoje Crkve.

Zašto su baš oni pozvani da budu proroci? Zato što njima pripada budućnost. Njihov će naraštaj sutra vladati ovom planetom. Sudbina čovječanstva i kršćanstva leži u njihovim rukama. Oni će krojiti novi (bolji?) svijet.

Mladi imaju posebno čulo za nove i neslućene stvari. Otvoreni su za sve novo i neobično, nisu vezani na tradicije. Dovoljno su znatiželjni da istražuju nove horizonte. Dovoljno su mladi i neopterećeni iskustvom zla da se dadu usmjeriti dobru. Dovoljno su odvažni da se uhvate u koštac sa snagama mraka. Neumorni su istraživači i tragatelji boljega. U sebi nose moć stvaralaštva i obnove. Kvasac su budućih vremena.

Ne možemo biti ponosni na čitavu svoju prošlost a, hvala Bogu, mladi nisu njome opterećeni. Sadašnjost koju smo dočekali (Orwellova god. 1984!) sami sebi smo pripremili i naši mladi za nju nisu odgovorni. Stoga je bolje njima prepustiti i budućnost, jer sigurno neće učiniti gore nego što smo mi učinili. U dubinama svoje duše mladi kuju bolje planove, snuju ljepše snove i nose proročki poziv. Po-

neseni izvornim težnjama svoje mladosti, mladi otvaraju srce novim idealima a pluća svježem zraku nepoznatih prostora. Duga su poslije potopa, zora novoga dana.

Ako su nezadovoljni današnjim stanjem u društvu i Crkvi, tim bolje. I za nas i za njih. To je znak da će nešto popraviti, to je njihovo pravo a naša – nada. Samo neka budu dosljedniji od nas, neka se njihovi protesti i kontestacije ne istroše jedino u galami i osporavanju. Neka nastave gdje smo mi stali, neka poprave što smo mi pogriješili, neka izgrade što smo mi porušili, neka razmrse što smo mi zamrsili, neka spase što smo mi upropastili.

Preobražaj svijeta može doći samo preko

mladih, ali iz njihove vjere. Samom svojom mladošću neće uspjeti što i mi nismo uspjeli, kao što nisu uspjele generacije prije nas. No uz pomoć Božju, darom vjere i snagom svoje mladosti oni su pozvani, i bit će sposobni, da obnove Crkvu i čitav svijet. Oni će biti svećenici novoga kršćanstva, apostoli mira i vjere, ostvaritelji ekumenizma, kovači bratstva svih naroda, čuvari svoga zagadenog planeta i gospodari (a ne sluge) atomske energije...

Svu svoju vjeru i sva svoja dobra što ih ulažemo u svoje potomke mi zapravo ulažemo u bolju budućnost svoje Crkve, svog naroda i svega čovječanstva.

Na mladima svijet ostaje, a na nama – mladi!